

SVETI PETAR U ŠUMI, samostan s pročeljem crkve Sv. Petra i Pavla

utjecajem u XVI. st., djelomično pokriva u sjev. apside stariji sloj. Crkva posjeduje drveni gotički kip Marije (XIV. st.) i rezbareni poliptih iz XV. st. U gradskoj loži, smještenoj uz južni zid crkve, nalazi se lapidarij s ant., predromaničkim i ranoromaničkim spomenicima. Razdoblju rane romanike pripada bočni zid s jednostavnim tranzenama na prozorima, a romanike jednostavan zvonik današnje grobljanske crkve Sv. Lovre. — Staro se groblje nalazilo ispod zidina na J padini, gdje su vidljivi ostaci crkve Sv. Dorliga s polukružnom izbočenom apsidom (XI. st.). Zidne slike u kapeli Sv. Blaža (XV. st.) pokraj gradskih vrata potječu iz XVI. st. — U blizini grada nalazi se predromanička crkva Sv. Benedikta s apsidom potkovaste osnove (VIII. st.).

SVETI PETAR U ŠUMI, klaustar samostana

LIT.: M. Mirabella Roberti, La chiesa e le mura di San Lorenzo del Pasenatico, Arte del primo millennio, Atti del Convegno di Pavia per lo studio dell'Arte dell'Alto Medio Evo, Torino 1950. — F. Stelè, Umetnost v Primorju, Ljubljana 1960. — B. Fučić, Istarske freske, Zagreb 1963. — A. Sonje, Crkvena arhitektura zapadne Istre, Zagreb—Pazin 1982. — V. Ekl, Gotičko kiparstvo u Istri, Zagreb 1982. Br. Ma.

SVETI LOVREČ, kapela na lok. Lovreški, na I obali otoka Cresa. Oko ostataka jednobrodne crkve Sv. Lovre iz druge pol. VI. st. nalaze se mnogobrojni površinski ant. i ranosrednjovj. arheološki nalazi i grobovi. U crkvi, koja je jednobrodna građevina s podom od mozaika i izbočenom (izvana poligonalnom) apsidom, kao i oko nje nađeni su kod iskapanja i reambulacija ulomci kamenoga crkv. namještaja s pleternom ornamentikom (sada u Muzejskoj zbirci grada Cresa). Na unutrašnjim se stranama zidova naziru ostaci romaničkih zidnih slika.

LIT.: A. Cella, San Lorenzo al Mare, Pagine istriane, Koper 1913. — B. Fučić, Izvještaj o putu po otocima Cresu i Lošnju, Ljetopis JA, 1949, 55, str. 50—52. — A. Mohorovičić, Prilog analizi razvoja historijske arhitekture na otocima Lošnju i Cresu, ibid., 1954, 59, str. 219. — B. Fučić, Apsyrtides, Mali Lošinj 1990, str. 52. Br. Ma.

SVETI MARTIN, dio poljičkoga sela *Podstrane*, JI od Splita. U predrim. razdoblju na širem području Podstrane obitava ilir. pleme Pituntina, a Plinije Stariji spominje gradinsko naselje *Pituntium*. Priznavši vlast Rima, postaje dijelom salonitanskoga agera, a plodna polja naseljavaju rimski građani. Na području groblja Javora i Vinina otkriveni su ostaci rim. gospodarstva (villa rustica), ulomci mozaika, dijelovi mlina i tjeska za masline, grobovi, te fragmenti skulpture i keramike. Mnogobrojni epigrafski spomenici spominju visoke rim. dostojanstvenike, namjesnika Liburnije Lucija Artorija Kasta i namjesnika Dalmacije Ausonija. Nalaz reljefa ilir. božanstva Silvana potvrđuje suživot ilir. starosjedilaca s rim. doseljenicima. Vjerojatno se na Sv. Martin odnosi podatak Ivana Đakona po kojemu je mlet. dužd Petar Tradenik 839. sklopio mir s hrv. knezom Mislavom »ad locum qui vocatur sancti Martini curtis«. Današnja crkva Sv. Martina na groblju sagrađena je 1895.

LIT.: B. Gabričević, Neobjavljeni natpis iz Podstrane, Poljički zbornik, Zagreb 1968, 1. — J. Medini, Provincia Liburnia, Diadora, 1980, 9. — M. Zaninović, Ausonius vir spectabilis, Prilozi—Dalmacija, 1987. — D. Vlašić, Prošlost Podstrane, Split 1988. R. To.

SVETI MARTIN, selo kraj Našica. Na groblju je crkva Sv. Martina, jedina potpuno očuvana templarska crkva u Hrvatskoj. Sagrađena u prvoj pol. XIII. st., ima romanička obilježja: polukružno svetište, oble lukove na pročelju nad vratima i prozorom, male prozore u svetištu i brodu. U svetištu (bačvasto presvođenom) nalazi se ranobarokni oltar; nad brodom je ravni strop. Osebuje su dvije kamene niše u svetištu i kameni grb viteškoga reda u tome vrijednom spomeniku romanike.

LIT.: Radauš, SSS. — P. Cvekan, Franjevci u Abinim Našicama, Našice 1981, str. 123—127. — L. Dobronić, Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj, Rad JAZU, 1984, 406. A. Ht.

SVETI MARTIN NA MURI, selo u Međimurju. Gotička barokizirana župna crkva Sv. Martina ima uz poligonalno svetište sakristiju (1777). Mrežasti svod svetišta s 10 figuralnih konzola i s tri zaglavna kamena (Krist, klesarski znak i malteški križ) izveo je Majstor CB 1468. Kameno svetojhranište i sjedala su iz 1467. Uz brod su prigradene kapele: 1767. južna, 1783. sjeverna (križna osnova). Uz gl. pročelje je zvonik s potpornjima iz 1718. U crkvi su barokna tri oltara (glavni oko 1760, bočni oltari oko 1779. i oko 1784), propovjedaonica, nadgrobna ploča Kregara s grbom (1856). — Barokna kapela Sv. Margarete na Kapelščaku (1755) ima kasnobarokna tri oltara, propovjedaonicu, te kipić, lijepu repliku »Mariae Celensis«. Pozitiv (male orgulje) iz druge pol. XVIII. st. prenesen je u Zagreb (Muzej za umjetnost i obrt).

LIT.: A. Horvat, Spomenici arhitekture i likovnih umjetnosti u Međimurju, Zagreb 1956, str. 64—76 i 106—07. — Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. — J. Meder, Orgulje u Hrvatskoj, Zagreb 1992. A. Ht.

SVETI MARTIN POD OKIĆEM, selo SZ od Jastrebarskoga. Župna crkva Sv. Martina jednobrodna je građevina. Pred glavnim je pročeljem trijem, ispod kojega je renesansni dovratnik ulaza u crkvu. Ističe se romanički zvonik sa strijelnicama, osmerokutan u gornjem dijelu. Diže se iza svetišta, a ispod njega je sakristija. Crkv. posude je iz XVII. i XVIII. st.

SVETI PETAR ČVRSTEC, selo JI od Križevaca. God. 1543. spominje se »novopodignuti kaštel«. Na kružnome je zaravanku jednobrodna crkva Sv. Petra, sagrađena 1821. Pred pročeljem se diže zvonik-kula iz XVI/XVII. st. preostao od starije crkve. Dva oltara iz XVII. st., propovjedaonica (oko 1745), grb iz 1676, sve pavlinski radovi, preneseni su iz Remeta.

LIT.: D. Baričević, Umjetnički spomenici Remeta u drvetu i kamenu, Kaj, 1977, 3—5, str. 112—122. — UTH — Križevci. R.